

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стеценко С.Г. Корупція в органах внутрішніх справ: проблеми протидії: монографія / С.Г. Стеценко, О.В. Ткаченко. — К.: Алерта, КНТ, Центр учбової літератури, 2008. — 168 с.
2. Концепція боротьби з корупцією на 1998-2005 роки затверджена Указом Президента України від 24 квітня 1998 року № 367' 98 — Режим доступу — Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=367%2F98>.
3. Куліш А.М. Досвід боротьби з корупцією в поліції Великої Британії / Право України, 2005, № 12. — С. 141-145.
4. Кісіль З.Р. Корупція в органах внутрішніх справ: проблеми протидії / Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. Збірник наукових праць / Головний редактор В.Л. Ортинський. — Львів: ЛьвДУВС, 2009. Вип.2. — С. 109-117.
5. Борисов В., Кальман О. Громадське суспільство та питання подолання корупції // Вісн. акад. правових наук. — №2. — 2005. — С. 168-173.
6. Науково-практичний коментар до Закону України "Про міліцію". — К.: Українська академія внутрішніх справ. 1996. — 144 с.
7. Мартиненко О.А. Злочини серед працівників ОВС України: їх детермінація та попередження: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. — Х., 2007. — 434 арк. — Бібліограф.: арк. 370-421.
8. Корупція. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. — Режим доступу <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
9. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, О.Є. Сонін, — 10-те вид., допов. і переробл. — Київ: видавничий дім "Юридична книга"; Севастополь: Ін-т юрид. дослідж., 2009. — 944 с.

УДК: 351.745.7

О.О. Малоголова, ад'юнкт кафедри
юридичної психології НАВС

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ ТА ІНШИХ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Дана стаття присвячена виявленню та розгляду елементів успішної професійної діяльності працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків. Прیدілено значну увагу факторам, які сприяють професійному зростанню співробітників підрозділів БНОН. Окреслено умови покращення професійної майстерності оперативного працівника при здійсненні службової діяльності.

Ключові слова: професійна діяльність, психологічна готовність, психологічне забезпечення, професійна свідомість, реалізація професійної діяльності.

Данная статья посвящена определению и рассмотрению элементов успешной профессиональной деятельности работников подразделений борьбы с незаконным оборотом наркотиков. Уделено значительное внимание факторам, которые способствуют профессиональному росту сотрудников подразделений БНОН. Очерчены условия профессионального мастерства оперативного работника при выполнении служебной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, психологическая готовность, психологическое обеспечение, профессиональное сознание, реализация профессиональной деятельности.

This article is devoted to discovering and investigating the elements of successful professional

activities of executive anti-drug trafficking units' officers. It's paid special attention to the factors that contribute to professional growth of executive anti-drug trafficking units' officers. It's outlined the conditions of improvement professional skills of operative worker while service activity.

Key words: professional activity, psychological readiness, psychological supplying, professional consciousness, realization of professional activity.

Актуальність теми. Останніми роками на території України значно збільшилася кількість осіб, які вживають наркотичні засоби та психотропні речовини, зокрема серед сільського населення. Також збільшується кількість видів наркотичних засобів, психотропних речовин та лікарських засобів, зловживання якими може викликати наркотичну залежність. З'являються синтетичні аналоги наркотичних засобів та психотропних речовин, вживання яких може призвести до непередбачуваних наслідків. Вживання наркотичних засобів та психотропних речовин призводить до погіршення здоров'я нації, підвищення рівня захворюваності населення на особливо небезпечні хвороби, зокрема ВІЛ-інфекцію, СНІД, туберкульоз, а також до загострення соціальних проблем (жорстоке та недбале ставлення до дітей, збільшення кількості дорожньо-транспортних пригод, нещасних випадків на виробництві, зниження продуктивності праці).

Це вказує на те, що умови боротьби з незаконним обігом наркотиків, психотропних речовин та прекурсорів стають більш суворими. Відповідно до державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів задля зміцнення здоров'я нації, на підрозділи боротьби з незаконним обігом наркотиків (БНОН) покладено ряд завдань та обов'язків. Це зумовлює необхідність активізації зусиль, покращення та удосконалення професійних знань, умінь та якостей працівників підрозділів БНОН.

Виклад основного матеріалу. Серед багатьох факторів, від яких залежить рівень успішності професійної діяльності підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків, особливого значення набуває психологічна готовність працівників підрозділів БНОН, яка визначається як сукупність професійно — важливих індивідуальних якостей особистості, котра оволоділа необхідними професійними знаннями, вміннями та навичками й здатна підтримувати високий рівень готовності під час виконання професійних завдань.

Аналіз проблематики. Окремі питання удосконалення професійної діяльності, професійної готовності, професійно-психологічної підготовки працівників оперативних підрозділів та інші аспекти досліджувались такими науковцями, як: В.Г. Андросюк, Б.І. Бараненко, В.І. Барко, М.І. Виноградова, А.В. Гайдашук, О.Ф. Гада, О.С.Губарева, М.І. Дьяченко, Ю.Б. Ірхін, Л.І. Казміренко, Я.Ю. Кондратьєв, А.Ф.Линенко, Т.В. Нещерет, С.Є. Тихонов, Г.А. Філанович, Ю.В. Чуфаровський, Г.О. Юхновець та інші.

На жаль, на сьогоднішній день, в системі МВС України психологічній роботі, спрямованій на покращення психологічної готовності безпосередньо працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків, достатньої уваги не приділяється. А даремно, оскільки, відсутність професійної готовності або недостатній її рівень, можуть стати причинами виникнення труднощів при здійсненні професійної діяльності, збільшенню ймовірності виникнення непередбачених ситуацій, викликати у працівників стан напруженості, поставити під загрозу зриву вирішення професійного завдання, містити загрозу життю, здоров'ю та спонукати настання інших негативних наслідків. Отже, вирішення питання психологічної готовності працівників оперативних підрозділів, до складу яких входять підрозділи боротьби з незаконним обігом наркотиків, до професійної діяльності має як теоретичне, так і практичне значення.

Враховуючи специфіку професійної діяльності працівників підрозділів БНОН та інших оперативних підрозділів, в роботі із виховання у цих категорій співробітників готовності до професійної діяльності, сумлінного виконання службових обов'язків та вимог даної професії,

виділено два найважливіші напрямки:

1) професійно-організаційний (важлива конкретизація функціональних обов'язків відносно кожного працівника, спрямування особового складу до їх вивчення, чіткого розуміння і безумовного виконання; організація чіткого розподілу та закріплення напрямків роботи між співробітниками підрозділу; розвиток та удосконалення професійних знань, умінь та навичок у співробітників; застосування методів наукової організації праці в оперативно-службовій діяльності; добір і призначення кадрів виключно за діловими та моральними якостями; здійснення дієвого контролю та перевірки виконання; закріплення за новими співробітниками досвідчених наставників);

2) морально - психологічний (виховання у співробітників таких моральних рис і вольових якостей як сміливість, патріотизм, неупередженість, рішучість, вимогливість до себе, переконаність у справедливості своєї справи, відданість своєму обов'язку, високих ціннісних орієнтирів, віри в непорушність законів та ін. високих моральних якостей; формування мотивації до професійного та загально особистісного зростання, бойової, фізичної підготовки та зайняття спортом (3).

Як відомо, успішність професійних дій оперуповноваженого оперативного підрозділу, як правило, досягається з використанням психологічних знань, а також вироблених на їх основі навичок і вмінь, зокрема, знання основ людської поведінки, знання законів психофізіології та розмаїття притаманних людській істоті поведінкових форм. Тому, необхідно наголосити на необхідності здійснення якісного психологічного забезпечення діяльності працівників оперативних підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків та органів внутрішніх справ в цілому. Система психологічного забезпечення визначається як сукупна, узгоджена діяльність спеціальних підрозділів психологічного забезпечення, науково-дослідних установ, навчальних закладів та практичних органів МВС України, що спрямована на підвищення ефективності їх оперативно-службової діяльності шляхом цілеспрямованого використання науково обґрунтованих форм, методів і засобів професійної психології (1).

На практиці, психологічне забезпечення оперативно-розшукової діяльності реалізується в трьох основних аспектах: науковому, практичному та навчальному (4). Практичний і навчальний аспекти психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності здійснюються працівниками служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності.

Науковий аспект на практиці реалізується науковими, науково-дослідними та науково-практичними підрозділами, зокрема, кафедрами вищих навчальних закладів та науковими лабораторіями психологічного профілю, окремими науковцями й практиками, а саме, викладачами, ад'юнктами, магістрами та практичними психологами, які займаються науковою діяльністю.

Сьогодні нормативні документи МВС чітко визначають загальні принципи, напрями діяльності, завдання та функціональні обов'язки психологів, але проблемним питанням є те, що у той же час не відпрацьовано технологію виконання цих завдань за переважною більшістю напрямів роботи. Тому необхідна подальша ґрунтовна розробка наукових основ, нормативних документів, підготовка методичних посібників з метою створення оптимальної організаційної структури служби психологічного забезпечення та системи підготовки кадрів для потреб служби (5).

Робота за цими напрямками повинна мати постійний, системний, а не поверхневий, тимчасовий характер, не бути формальністю, а проводитись насправді в повній мірі. Також, в кожному підрозділі, який здійснює оперативно-розшукову діяльність необхідно додатково організувати та вводити в практику такі дієві заходи, які повинні включати в себе корекцію професійної деформації; навчання методам саморегуляції та подолання стресових станів; своєчасне проведення психодіагностики і психокорекції співробітників, які мають в цьому потребу, подолання неадекватних механізмів психологічного захисту; формування професійної мотивації та механізмів саморегуляції.

Отже, реалізація на практиці заходів психологічного забезпечення, створює передумови цілеспрямованого розкриття й розвитку здібностей людини, зростання рівня її професіоналізму, працездатності, якісному виконанню обов'язків, збереженню здоров'я та життя працівників ОВС під час виконання ними оперативно-службових завдань. А це, в свою чергу, призводить до підвищення рівня професійної готовності та сприяє досягненню позитивних результатів в роботі.

Говорячи про психологічну готовність, як невід'ємний елемент успішного виконання професійної діяльності працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків та інших оперативних підрозділів, необхідно зазначити, що важливим структурним компонентом готовності до професійної діяльності є професійна самосвідомість, як усвідомлення своєї ролі в подальшій роботі. Саме вона необхідна для активної регуляції власної діяльності. Розуміння себе, своїх прагнень, можливостей, наявність адекватної самооцінки є невід'ємною частиною готовності. Адекватна самооцінка передбачає критичне ставлення до себе, постійне співвіднесення своїх можливостей із вимогами професійної діяльності, уміння самостійно ставити перед собою цілі та успішно їх досягати.

Критеріями професійної самосвідомості є: розуміння соціальної значущості професії; відповідальності перед громадянами; знання вимог професійної діяльності; адекватна самооцінка можливостей, якостей особистості, необхідних для досконалої професійної діяльності (6).

Також професійна готовність, становлення особистості як спеціаліста, ефективність професійної діяльності, багато в чому залежить від ступеня професійної мотивації, сили прагнення оволодіти професією (зокрема свідомого підходу до вибору професії і процесу навчання) та самої діяльності, що визначається тим, якого особистісного сенсу набувають для людини професійні цілі, зміст діяльності, вимоги професійного та етичного характеру. Так, Андросюк В.Г. розглядає професійну мотивацію в контексті загальної професійної спрямованості працівника ОВС. Він відмічає, що адекватна сформована професійна спрямованість передбачає внутрішнє прийняття своєї професії, стійке позитивне емоційне ставлення до неї, що, безперечно стане тільки в нагоді для успішного виконання професійної діяльності. Це змушує звернути увагу на якісний аспект комплектування ОВС, формування такого спеціаліста, який би відрізнявся професійно важливими характеристиками, професійною кваліфікованістю до вимог своєї професії.

Серед мотивів професійної діяльності оперуповноважених найбільш вагомими є ті, що викликають почуття осмисленості і сприяють особистісному зростанню. А тому, найважливішим показником мотиваційної готовності до служби в оперативних підрозділах органів внутрішніх справ України є активне прагнення до самореалізації та бажання подолати злочинність, схильність до змагань, конкуренції, азарту, високої мотивації досягнень(5).

Таким чином, як бачимо, здійснення успішної реалізації професійної діяльності працівниками підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків та іншими оперативними підрозділами, явище складне і багатогранне, яке залежить від багатьох елементів. Окресливши деякі з них, ми сподіваємось, що вони стануть у пригоді в подальшій роботі органів внутрішніх справ України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І., Кондратьєв Я.Ю., Юхновець Г.О. Психологічне забезпечення оперативно – службової діяльності працівників міліції (У двох частинах). Професійно – психологічна підготовка працівників оперативних підрозділів. Частина 1: Навч.-метод. посібник. – К.: НАВСУ, 2003. - С. 127;
2. Барко В.І. Професійний відбір кадрів до органів внутрішніх справ (психологічний аспект): Монографія. – К.: Ніка – Центр, 2002.- С. 134;
3. Бесчастный В.Н. Работа с персоналом органов внутренних дел: Научно – практическое пособие. – Донецк: ДЮИ МВД при ДонНУ, 2005.- С.57;
4. Гіда О.Ф. Деякі аспекти організації виховної роботи в органах внутрішніх справ України:

Посібник. - : НАВСУ, 2001.- С.56-58;

5. Ірхін Ю.Б. Психологічна підготовка працівників оперативних підрозділів. Навчальний посібник. – К.: РВЦ КНУВС, 2007.- С.27-34;

6. Кондратьєв Я.Ю. Загальна характеристика психологічного забезпечення оперативно – службової діяльності органів внутрішніх справ: Лекція. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999.- С. 167;

7. Линенко А.Ф. Професійна діяльність та готовність до неї // Одеський інститут внутрішніх справ. Вісник. - Одеса, 1998.-Випуск 2.- С.27-34;

УДК 35.077.7

М.А. Самбор, к.ю.н., начальник сектора охорони громадського порядку Прилуцького МВ (з обслуговування міста Прилук та Прилуцького району) УМВС України в Чернігівській області

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ТА СКАРГА ЯК ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

У статті автор досліджує поняття адміністративного позову та скарги як засобів захисту прав, свобод та інтересів людини і громадянина щодо оскарження рішень у справах про адміністративні правопорушення. Аналізуються питання співвідношення заяви (позовної заяви) та скарги, сприяння реалізації та захисту порушених прав та інтересів. У ході дослідження використовується нормативний матеріал, а також офіційне тлумачення Конституційного Суду України.

Ключові слова: адміністративний позов, скарга, справа про адміністративне правопорушення.

В статье автор исследует понятия административного иска и жалобы как средств защиты прав, свобод и интересов человека и гражданина в отношении обжалования решений в делах об административных правонарушениях. Анализируются вопросы соотношения заявления (искового заявления) и жалобы, содействия реализации и защиты нарушенных прав и интересов. В ходе исследования используется нормативный материал, а также официальное толкование Конституционного Суда Украины.

Ключевые слова: административный иск, жалоба, дело об административном правонарушении.

In the article an author investigates the concept of administrative lawsuit and complaint as facilities of defence of rights, freedoms and interests of man and citizen in relation to the appeal of decisions in matters about administrative offences. The questions of correlation of statement (point of claim) and complaint, assistance to realization and defence of the broken rights and interests are analysed. During research normative material, and also official interpretation of Constitutional Court of Ukraine is used.

Key words: administrative lawsuit, complaint, on the right about an administrative offence.

Постановка проблеми. Високий рівень громадянського суспільства характеризується правосвідомістю його членів, дотриманням прав, свобод, інтересів всіх і кожної окремої особи.

Останнім часом спостерігається зростання кількості звернень до усіх органів влади, місцевого самоврядування, що характеризує рівень довіри до цих органів, у той же час підтверджує наявність у суспільстві суттєвих негараздів економічного, соціального, правового, політичного характеру, що змушує людей звертатися до органів виконавчої, судової, інколи законодавчої (в особі народних депутатів України) гілок влади за захистом своїх прав, свобод